

praktische motieven. Laten wij daarover niet strijden. Het zou de eensgezindheid bederven en bij het vele, dat reeds geleerd moet worden, kan dat weinigje ook nog wel bij.

Uw dw..

Utrecht, 11 Februari 1917.

H. ZWAARDEMAKER CZN.

Over de opvoedende beteekenis van een proefschrift ben ik het met prof. ZWAARDEMAKER volkomen eens. Maar die beteekenis komt toch elk wetenschappelijk geschrift toe? En daarom juist acht ik de instelling van onderzoeksassistentenschappen, lectoraten, extra-ordinariaten zoo gewenscht, niet als „surrogaten” voor de promotie, maar als plaatsen, welke het *allen* geschikten jongen Nederlandschen artsen mogelijk maken, zich onder leiding hunner leermeesters aan de voorbereiding van een of meer wetenschappelijke geschriften te wijden.

Slechts de instelling, in ruimer mate dan thans het geval is, van dergelijke wetenschappelijke betrekkingen kan het mogelijk maken, dat werkelijk alle begaafden zich eenigen tijd aan het onderzoek wijden. Het promotie-recht alleen doet dit niet, daar dan toch nog velen, om geldelijke redenen, den doctorstitel niet zullen kunnen verwerven.

G. VAN RIJNBEEK.

DE OORSPRONG DER AMBULANCES BIJ DE LEGERS EN VAN HET ROODE KRUIS.

Op de vragen van collega KUIPER wil ik gaarne antwoorden. Of ik zelf lid was van de commissie tot samenstelling van de *Handleiding voor den (Indischen) ziekenverpleger te veld*?

Neen. Ik weet zelfs niet, wie de samenstellers waren. Hoe ik dan aan mijn „geloof” kom, dat die handhaving van dat woord (*onzijdig*) niet berust op sleut of op een onscherp onderscheiden van letter en geest van de vroegere en tegenwoordige bepalingen der Geneefsche overeenkomsten?

Ik kwam aan dat „geloof” door mijn neiging om bij het kennismaken van het werk van andere collega's nu eenmaal te beginnen met *waardeeren* en met *vergoelijken* van fouten, die ik zelf had kunnen maken. En daarom haalde ik ook het „nonnumquam d. b. H. (dat ik meende te mogen vertalen als: die goede H. is wel eens slaperig, suft wel eens, zelfs te Batavia, waar het zoo warm is) aan voor het geval, dat de samenstellers zich *toch* vergist mochten hebben. Om dezelfde reden begon ik ook met te wijzen op het *verdienselijk* werk van collega KUIPER, die velen over dit punt aan het denken bracht.

Dat wij *beiden* ons doel bereikt hebben, is mij uit zijn dupliek en uit de wetenswaardige rechtzettingen op geschiedkundig gebied door prof. VAN LEERSUM duidelijk gebleken.

's-Gravenhage, 10 Februari 1917.

S. MONNIKENDAM.

DE GLANDULA PARATHYREOIDEA VAN HET SCHAAP.

In dit *Tijdschrift* van 13 Januari jl. schrijft dr. STENVERS over den invloed van bijschildklieren van het paard op de tetania parathyreopriva en deelt daarbij mede, dat de parathyreoiedlichaampjes van het *paard* het best geschikt zijn voor toediening als geneesmiddel bij een patiënt met klassieke tetanie. Gebrek aan een voldoende aantal slachtpaarden was de oorzaak, dat dr. STENVERS voor zijn patiënte niet zoo veel bijschildkliertjes kon krijgen, als hij gaarne had, terwijl volgens hem bij den hond deze organen te klein zijn om voldoende materiaal te leveren en zij bij het varken zeer moeilijk te vinden zijn.

Nadat dr. STENVERS deze mededeeling had gepubliceerd, vervoegde zich de heer W. uit A. bij mij en verzocht mij dringend hem wekelijks een voldoende aantal bijschildkliertjes te willen leveren, welke hij dagelijks op raad van prof. WINKLER moest

gebruiken. Daar nu in het slachthuis hier wekelijks een zeer groot aantal schapen worden geslacht, nu de uitvoer van deze geslachte dieren naar Engeland is bemoeilijkt, meende ik hem de bijschildkliertjes gemakkelijk te kunnen verschaffen, door deze bij eenige geslachte schapen uit te snijden. De heer A. J. RUTGERS, veearts-keurmeester aan het slachthuis hier ter stede, belastte zich op mijn verzoek welwillend met het opsporen der parathyreoïde lichaampjes en kreeg hierin reeds spoedig zulk een vaardigheid, dat hij in korten tijd het benodigde aantal verzamelt. De techniek hierbij is als volgt. Zoodra de huid van het schaap is afgevild, wordt de huidspier, terplaatse waar deze de parotis bedekt, afgepraepareerd en daarna de parotis eveneens. Onder de parotis ligt bij het schaap de glandula submaxillaris en hetzij aan den top van deze klier of er onder ligt het bijschildkliertje. In enkele gevallen evenwel ligt het nog dieper en is dan te vinden onder de carotis communis.

Toen nu eenige dagen geleden een geneesheer uit Leiden zich op het slachthuis alhier vervoegde, ten einde geregeld voor een zijner patiënten bijschildkliertjes te verkrijgen en daarna zich nog een hoogleeraar aanmeldde met verzoek hem geregeld deze organen te wilen verschaffen, meende ik goed te doen bekend te maken, dat thans in het slachthuis te Utrecht ruimschoots gelegenheid bestaat parathyreoïd-lichaampjes te verkrijgen.

Utrecht,
13 Februari 1917.

K. HOEFNAGEL,
directeur van het gemeentelijk slachthuis.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Hygiëne van de Panamakanaal-zône.

In het jaar 1915 heeft de officier van gezondheid der 2de klasse van het Oost-Indische Leger C. BONNE, die gedetacheerd is bij de landmacht in Suriname, een studiereis gemaakt naar de Panamakanaal-zône, om de daar genomen en streng doorgevoerde hygiënische maatregelen te bestudeeren, waardoor het den Amerikanen gelukt is het Panama-kanaal tot stand te brengen, nadat de Franschen daarin waren blijven steken, ten deele door de groote sterfte onder de arbeiders. De tropenhygiënische maatregelen hebben het dus mogelijk gemaakt, dit reuzenwerk te voltooien. De beteekenis van dit feit is vooral hierin gelegen, dat hier een voorbeeld is gegeven voor alle tropische landen, hoe de praktische toepassing van onze hedendaagsche inzichten in het wezen der tropenziekten in staat is gebleken, een groot gebied nagevoeg vrij te maken en vrij te houden van al die ziekten, die de bevolking aldaar anders teisterden, hoe gezondheidsverhoudingen geschapen konden worden, onder moeilijke omstandigheden, die de vergelijking met de meest gunstig gelegen streken der gematigde zône kunnen doorstaan. En juist omdat de daar verkregen uitkomsten van zulk een algemeen belang voor alle tropische gewesten zijn, was het goed gezien van het gouvernement een deskundige daarheen te zenden, ten einde die maatregelen te bestudeeren. Het verslag van die studiereis door bovengenoemden officier van gezondheid is thans in een bijvoegsel tot de *Nederlandsche Staatscourant* 1917, n°. 24 opgenomen. Wegens het groote belang der zaak en den belangwekkenden inhoud van dit verslag moge hier de aandacht onzer lezers er op gevestigd worden, en tevens de voornaamste punten er van in het kort vermeld worden.

In zijn verslag geeft de schrijver vooraf een overzicht van de aardrijkskundige en klimatologische gegevens van de Kanaal-zône en vervolgens van den aard der bevolking. Daarna behandelt hij de statistiek van sterfte en ziekten, daarbij de aandacht er op vestigend, hoe de Amerikanen bij hun komst op de landengte van Panama daar vooral gele koorts en malaria aantroffen. Aangezien echter de rol van anopheles en stegomyia bij deze ziekten bekend was, kon met de bestrijding een aanvang worden